Løten kommune

Løten den, 24.08.2010
Løpenr. 8800/10
Arkivkode 010
Saksbeh: ARBJ

Kommunal- og Regionaldepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

MELDING OM VEDTAK

De underrettes herved om at det er fattet følgende vedtak fra møtet i

Formannskapet den 18.08.2010

SAK nr.80/10:

ENDRINGER I VALGLOVEN - HØRING

Formannskapets vedtak

Løten kommune avgir følgende høringsuttalelse til forslag til endringer i valgloven:

Plikten til å stille til valg
Ombudsplikten eller borgerplikten til å stille til valg og til å ta i mot et valg har lange tradisjoner og står sterkt i Norge. I plikten ligger det et ønske om at flest mulig borgere bør delta i behandling og avgjørelse av for samfunnet viktige saker. I tillegg styrker det valgsystemets legitimitet dersom flest mulig deltar. Å ta i mot et valg kan ideologisk betraktes som en kontrakt mellom velgerne og den som er valgt for den perioden valget gjelder for. Kontrakten er uoppsigelig fra velgernes side og kan hevdes at den heller ikke bør kunne sies opp av den valgte.

Innføring av en generell fritaksordning uten begrunnelsesplikt vil etter vår oppfatning bidra til å uthule innholdet i ombudsplikten og kunne svekke den allmenne oppfatning av plikten som påligger den enkelte borger til å ta i mot et valg. Det vil være uheldig.

Løten kommune støtter departementets forslag om å innføre en begrunnet fritaksbestemmelse hvor den enkelte gis anledning til å kreve fritak fra å stå på en valgliste dersom listens syn ikke er i overensstemmelse med kandidatens politiske standpunkt eller overbevisning. En slik løsning vil fjerne det uheldige ved dagens regler ved at kandidater ikke lenger "tvinges" til å melde seg inn i et annet politisk parti enn den valglisten de er ført opp på for ikke å bli valgt samtidig som innholdet i ombudsplikten består. Løsningen vil også oppfylle internasjonale konvensjoner for tanke-, menings- og organisasjonsfrihet og at ingen skal tvinges til å melde seg inn i et politisk parti mot sin vilje for å unngå å stille til valg eller bli valgt.

Org. nr. 964950679 • Pb. 113 • 2341 Løten • Tlf. 62 59 30 00 • post@loten.kommune.no • www.loten.kommune.no

Forsegling av valgurner, oppbevaring og transport av valgmateriell
Løten kommune støtter forslaget om å forsegle urner på valgdagen. Forslaget vil sikre like krav til behandling av og sikkerhet for stemmer avgitt på forhånd og på valgtinget.

Vi anser imidlertid ikke at det er nødvendig å nedfelle i forskrift detaljerte rutiner for betryggende tømming og oppbevaring av stemmesedler på valgdagen utover de krav som i dag stilles i valgforskriftens §§33 og 34. Valgstyret i hver enkelt kommune bør fortsatt avgjøre hvilke prosedyrer og rutiner som er nødvendig å etablere for å sikre betryggende behandling og oppbevaring av stemmesedlene som avgis på valgdagen. Dette vil være i samsvar med en praksis som har lange tradisjoner i den norske valgordningen der valgstyret har ansvar for etablering av betryggende prosedyrer for oppbevaring av valgmateriell i alle faser av valggjennomføringen.

Listekandidater ikke skal kunne sitte i stemmestyrene eller gjøre tjeneste som stemmemottaker i valglokalene
Løten kommune kan ikke se at det er behov for å innføre innskrenkninger i valgbarheten til stemmestyrer eller i hvem som oppnevnes som valgfunksjonærer. Antall avdekkede tilfeller hvor det forekommer "utilbørlig påvirkning" av velgere i stemmelokalene eller tilfeller av faktisk eller opplevd interessekonflikt mellom velger og valgfunksjonær er svært lite.

Valgloven § 9-4 har bestemmelser om forbud mot å drive valgagitasjon i valglokalet. Forbudet omfatter agitasjon for eller mot politiske partier, meninger eller personer. Det gjelder både muntlige og skriftlige meningsytringer.

I mindre kommuner og i kommuner med mange stemmesteder/valgkretser vil en begrensning i valgbarheten for listekandidater kunne medføre praktiske problemer med å skaffe nok personell til valggjennomføringen.

Løten kommune mener reglene om forbud mot valgagitasjon i valglokalet er tilstrekkelige for å forhindre at det skjer utilbørlig påvirkning av velgere eller til at det oppstår interessekonflikter mellom valgfunksjonærer og velgere. Forholdet ivaretas lokalt i den enkelte kommune gjennom bevisstgjøring av medlemmer av stemmestyrer og valgfunksjonærer. Dette gjøres som en del av opplæringen som valgstyret gir medlemmer av stemmestyrer og valgfunksjonærer i forkant av valggjennomføringen.

Rett utskrift.

Gaute Arneson
Rådmann

Anne Randi Bjørklund
Rådgiver

Vedlagt samlet saksframstilling
Kopi til: Saksbehandler

Samlet saksfremstilling

Arkivsak: **10/1344**

Saknr	**Utvalg**	**Møtedato**
80/10	Formannskapet	18.08.2010

Løpenummer: **8264/10**
Saksnummer: **10/1344**
Arkivkoder: **010**

Saksframlegg
LØTEN KOMMUNE

Saksbehandler: Frank Hauge

ENDRINGER I VALGLOVEN - HØRING

Rådmannens forslag til vedtak

Løten kommune avgir følgende høringsuttalelse til forslag til endringer i valgloven:

Plikten til å stille til valg
Ombudsplikten eller borgerplikten til å stille til valg og til å ta i mot et valg har lange tradisjoner og står sterkt i Norge. I plikten ligger det et ønske om at flest mulig borgere bør delta i behandling og avgjørelse av for samfunnet viktige saker. I tillegg styrker det valgsystemets legitimitet dersom flest mulig deltar. Å ta i mot et valg kan ideologisk betraktes som en kontrakt mellom velgerne og den som er valgt for den perioden valget gjelder for. Kontrakten er uoppsigelig fra velgernes side og kan hevdes at den heller ikke bør kunne sies opp av den valgte.

Innføring av en generell fritaksordning uten begrunnelsesplikt vil etter vår oppfatning bidra til å uthule innholdet i ombudsplikten og kunne svekke den allmenne oppfatning av plikten som påligger den enkelte borger til å ta i mot et valg. Det vil være uheldig.

Løten kommune støtter departementets forslag om å innføre en begrunnet fritaksbestemmelse hvor den enkelte gis anledning til å kreve fritak fra å stå på en valgliste dersom listens syn ikke er i overensstemmelse med kandidatens politiske standpunkt eller overbevisning. En slik løsning vil fjerne det uheldige ved dagens regler ved at kandidater ikke lenger "tvinges" til å melde seg inn i et annet politisk parti enn den valglisten de er ført opp på for ikke å bli valgt samtidig som innholdet i ombudsplikten består. Løsningen vil også oppfylle internasjonale

konvensjoner for tanke-, menings- og organisasjonsfrihet og at ingen skal tvinges til å melde seg inn i et politisk parti mot sin vilje for å unngå å stille til valg eller bli valgt.

Forsegling av valgurner, oppbevaring og transport av valgmateriell
Løten kommune støtter forslaget om å forsegle urner på valgdagen. Forslaget vil sikre like krav til behandling av og sikkerhet for stemmer avgitt på forhånd og på valgtinget.

Vi anser imidlertid ikke at det er nødvendig å nedfelle i forskrift detaljerte rutiner for betryggende tømming og oppbevaring av stemmesedler på valgdagen utover de krav som i dag stilles i valgforskriftens §§33 og 34. Valgstyret i hver enkelt kommune bør fortsatt avgjøre hvilke prosedyrer og rutiner som er nødvendig å etablere for å sikre betryggende behandling og oppbevaring av stemmesedlene som avgis på valgdagen. Dette vil være i samsvar med en praksis som har lange tradisjoner i den norske valgordningen der valgstyret har ansvar for etablering av betryggende prosedyrer for oppbevaring av valgmateriell i alle faser av valggjennomføringen.

Listekandidater ikke skal kunne sitte i stemmestyrene eller gjøre tjeneste som stemmemottaker i valglokalene
Løten kommune kan ikke se at det er behov for å innføre innskrenkninger i valgbarheten til stemmestyrer eller i hvem som oppnevnes som valgfunksjonærer. Antall avdekkede tilfeller hvor det forekommer "utilbørlig påvirkning" av velgere i stemmelokalene eller tilfeller av faktisk eller opplevd interessekonflikt mellom velger og valgfunksjonær er svært lite.

Valgloven §9-4 har bestemmelser om forbud mot å drive valgagitasjon i valglokalet. Forbudet omfatter agitasjon for eller mot politiske partier, meninger eller personer. Det gjelder både muntlige og skriftlige meningsytringer.

I mindre kommuner og i kommuner med mange stemmesteder/valgkretser vil en begrensning i valgbarheten for listekandidater kunne medføre praktiske problemer med å skaffe nok personell til valggjennomføringen.

Løten kommune mener reglene om forbud mot valgagitasjon i valglokalet er tilstrekkelige for å forhindre at det skjer utilbørlig påvirkning av velgere eller til at det oppstår interessekonflikter mellom valgfunksjonærer og velgere. Forholdet ivaretas lokalt i den enkelte kommune gjennom bevisstgjøring av medlemmer av stemmestyrer og valgfunksjonærer. Dette gjøres som en del av opplæringen som valgstyret gir medlemmer av stemmestyrer og valgfunksjonærer i forkant av valggjennomføringen.

Utrykte vedlegg Høringsnotat – Evaluering av valget i 2009 og forslag til endringer i valgloven

Fakta

Kommunal- og regionaldepartementet har i brev av 31. mai sendt ut forslag til enkelte endringer i valgloven på høring. Høringsfristen er satt til 1. september 2010.

Forslagene fremmes på bakgrunn av evalueringen av stortingsvalget i 2009 samt en rapport fra valgobservatørene fra OSSE (Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa) som var observatører ved stortingsvalget

Departementets endringsforslag omhandler:

- Plikten til å stille til valg
- Forsegling av valgurner, oppbevaring og transport av valgmateriell

I tillegg ønsker departementet høringsinstansenes syn på hvorvidt valgloven bør endres slik at listekandidater ikke lenger kan sitte i stemmestyrene eller oppnevnes som stemmemottakere i valglokalene. Departementet vil i tilfelle fremme et slikt forslag på et senere tidspunkt.

Plikten til å stille til valg

Ombudsplikten er sentral i valgordningen. Plikten er hjemlet i Grunnloven og innebærer at den som blir nominert på en liste plikter å stille til valg og å påta seg vervet dersom en blir valgt. Det er ikke noe krav om samtykke eller at forslagsstillerne skal underrette den som er ført opp på en valgliste.

Ombudsplikten er ikke absolutt. Unntak og fritaksgrunner finnes. Personer som innehar stilling/funksjon som i lov er positivt nevnt er utelukket fra valg. Ved kommunestyrevalg kan en kreve seg fritatt fra å stå på en liste dersom

- En har vært medlem av kommunestyret de siste 4 år
- Er medlem av et politisk parti og er ført opp på en liste fra et annet parti.
- En ikke kan skjøtte pliktene i vervet uten uforholdsmessig vanskelighet

Begrepet "uforholdsmessig vanskelighet" praktiseres svært strengt.

Manglende lyst til å stå på en liste er ikke fritaksgrunn. I praksis medfører nåværende regler at en må melde seg inn i et politisk parti for å kunne kreve seg strøket fra en liste som ikke er satt fram av dette partiet.

Kritikere hevder ombudsplikten er i strid med internasjonale prinsipperklæringer for tanke-, menings- og organisasjonsfrihet og at ingen skal tvinges til å melde seg inn i et politisk parti mot sin vilje for å unngå å stille til valg eller bli valgt.

Departementet foreslår nå regler så åpner for å nekte å stå på en valgliste hvis valglistens politiske syn er i strid med vedkommendes holdninger og synspunkter.

Forsegling av valgurner, oppbevaring og transport av valgmateriell

Krav til prosedyrer som sikrer betryggende gjennomføring av alle faser i et valg er delvis nedfelt i valgloven og valgforskriften og er delvis overlatt til valgstyrets skjønn. Vi har lange demokratiske tradisjoner i Norge og stor tillit hos velgerne for at valgene gjennomføres med stor integritet og med en upartisk valgadministrasjon.

Ved tidligstemming (stemmegivning fra 1. juli og fram til den ordinære forhåndsstemmegivningen starter) og forhåndsstemming er det i dag plikt til forsegling av valgurner. Tilsvarende plikt gjelder ikke for valgurner på valgdagen. En slik praksis er ikke i

overensstemmelse med internasjonale standarder for gjennomføring av valg. Departementet foreslår nå å innføre plikt til forsegling også for urner på valgdagen ved å lovfeste plikt om forseglede urner både ved forhåndsstemmegivningen og på valgdagen. Begrunnelsen for ikke å ha krav om forsegling av urner på valgdagen har vært behovet for å tømme fulle urner. I valgforskriften stilles det krav om at stemmesedler skal oppbevares på betryggende måte og adskilt fra øvrig valgmateriell. Det er overlatt til valgstyret å etablere betryggende rutiner for oppbevaring av innholdet i urnene.

I større kommuner vil en plikt om forsegling av urner på valgdagen medføre behov for langt flere urner enn i dag. Departementet ser derfor for seg et system for tømming av urnene. For å sikre at tømming ivaretas på en betryggende måte skal det fastsettes rutiner i valgforskriften for dette.

Oppbevaring og transport av valgmateriell skal etter valgloven og valgforskriften skje på "betryggende måte". Det er overlatt til valgstyret å etablere rutiner i alle faser av valggjennomføringen for hvordan dette ivaretas, men det er et krav til forsegling i alle situasjoner hvor valgmateriell oppbevares uten tilsyn. Eksempelvis som i Løten som har to-dagersvalg, forsegles valgmateriellet mellom søndag og mandag.

Det foreslås ikke nye eller endrede regler for oppbevaring og transport av valgmateriell.

Listekandidater ikke skal kunne sitte i stemmestyrene eller gjøre tjeneste som stemmemottaker i valglokalene

Valgloven fastslår at det i hver kommune skal være et valgstyre med oppgave å forberede og gjennomføre valgene. Valgstyret velges av Kommunestyret.

Dersom det foregår stemmegivning flere steder i kommunen skal et stemmestyre administrere stemmegivningen på hvert sted. Stemmestyrene oppnevnes av kommunestyret eller valgstyret.

Valgstyret og stemmestyrene er nemnder i kommunelovens forstand og kommunelovens regler om valgbarhet kommer til anvendelse.

Valgloven har ingen begrensninger i hvem som kan velges eller oppnevnes.
Listekandidater kan også velges som stemmemottakere eller oppnevnes som valgfunksjonærer.

OSSE har i sin rapport etter Stortingsvalget 2009 tatt opp behovet for å vurdere listekandidaters valgbarhet til valg- og stemmestyrer for å hindre faktiske eller opplevde interessekonflikter eller situasjoner som kan oppfattes som interessekonflikter, spesielt i valglokalene under valget i møte mellom stemmestyremedlemmer/valgfunksjonærer og velger..

Spørsmålet om begrensninger i valgbarheten ble tatt opp også etter valget i 2007. Etter bl.a. høringsuttalelser fra kommunene konkluderte departementet at det ikke var grunnlag for å fremme forslag om endringer av reglene. Departementet anmodet likevel kommunene om å vurdere særskilt om listekandidater skal velges til stemmestyrer eller som valgfunksjonærer til valggjennomføringen for å forhindre at det kan stilles spørsmål om det skjer utilbørlig påvirkning av velgerne i stemmelokalene.

Departementet mener at det for valgstyremedlemmer er hensyn som taler mot en begrensning i valgbarheten. Valgstyrets medlemmer har, i motsetning til stemmestyrene, ikke direkte kontakt med velgerne i valglokalene. Valgstyrene er tverrpolitisk sammensatt og møtene holdes for åpne dører slik at offentligheten har mulighet til å kontrollere hva som foregår.

Lovhjemmel Lov om valg til Storting, fylkesting og kommunestyrer (Valgloven)

Rådmannens vurdering og konklusjon

Plikten til å stille til valg
Ombudsplikten eller borgerplikten til å stille til valg og til å ta i mot et valg har lange tradisjoner og står sterkt i Norge. I plikten ligger det et ønske om at flest mulig borgere bør delta i behandling og avgjørelse av for samfunnet viktige saker. I tillegg styrker det valgsystemets legitimitet dersom flest mulig deltar. Å ta i mot et valg kan ideologisk betraktes som en kontrakt mellom velgerne og den som er valgt for den perioden valget gjelder for. Kontrakten er uoppsigelig fra velgernes side og kan hevdes at den heller ikke bør kunne sies opp av den valgte.

På den andre side kan det argumenteres for at borgere ikke skal være forpliktet i lov til å påta seg verv de på forhånd ikke har samtykket til. Dette strider mot den alminnelige rettsfølelse og det enkelte individs selvbestemmelsesrett. Langt på vei kan en hevde at ombudsplikten er avskaffet, i alle fall ved Stortingsvalg, ved at listekandidatene er forspurt på forhånd og sagt seg villig til å stille til valg.

I Sverige gjelder ingen ombudsplikt. En valgt representant kan når som helst nekte å motta valget uten at det er krav om begrunnelse. Alle kandidater som stiller på valglister har avgitt en skriftlig erklæring om at de aksepterer nomineringen.

Innføring av en generell fritaksordning uten begrunnelsesplikt vil etter rådmannens syn uthule innholdet i ombudsplikten og kunne svekke den allmenne oppfatning av plikten som påligger den enkelte borger til å ta i mot et valg. Det vil være uheldig.

Løten kommune støtter departementets forslag om å innføre en begrunnet fritaksbestemmelse hvor den enkelte gis anledning til å kreve fritak fra å stå på en valgliste dersom listens syn ikke er i overensstemmelse med kandidatens politiske standpunkt eller overbevisning. En slik løsning vil fjerne det uheldige ved dagens regler ved at kandidater ikke lenger "tvinges" til å melde seg inn i et annet politisk parti enn den valglisten de er ført opp på for ikke å bli valgt samtidig som innholdet i ombudsplikten består. Løsningen vil også oppfylle internasjonale konvensjoner for tanke-, menings- og organisasjonsfrihet og at ingen skal tvinges til å melde seg inn i et politisk parti mot sin vilje for å unngå å stille til valg eller bli valgt.

Forsegling av valgurner, oppbevaring og transport av valgmateriell
Rådmannen støtter forslaget om å forsegle urner på valgdagen. Forslaget vil sikre like krav til sikkerhet for stemmer avgitt på forhånd og på valgtinget.

Etter rådmannens syn er det imidlertid ikke nødvendig å nedfelle i forskrift detaljerte rutiner for betryggende tømming og oppbevaring av stemmesedler på valgdagen utover de krav som i dag stilles i valgforskriftens §§33 og 34. Valgstyret i hver enkelt kommune bør fortsatt avgjøre hvilke prosedyrer og rutiner som er nødvendig å etablere for å sikre betryggende behandling og oppbevaring av stemmesedlene som avgis på valgdagen. Dette vil være i samsvar med en praksis som har lange tradisjoner i den norske valgordningen der valgstyret har ansvar for etablering av betryggende prosedyrer for oppbevaring av valgmateriell i alle faser av valggjennomføringen.

Listekandidater ikke skal kunne sitte i stemmestyrene eller gjøre tjeneste som stemmemottaker i valglokalene

Rådmannen kan ikke se at det er behov for å innføre innskrenkninger i valgbarheten til stemmestyrer eller i hvem som oppnevnes som valgfunksjonærer. Antall avdekkede tilfeller hvor det forekommer "utilbørlig påvirkning" av velgere i stemmelokalene eller tilfeller av faktisk eller opplevd interessekonflikt mellom velger og valgfunksjonær er svært lite.

Valgloven §9-4 har bestemmelser om forbud mot å drive valgagitasjon i valglokalet. Forbudet omfatter agitasjon for eller mot politiske partier, meninger eller personer. Det gjelder både muntlige og skriftlige meningsytringer. Medlemmer av stemmestyret og valgfunksjonærer skal ikke ha jakkemerker og liknende som har politisk innhold.

I mindre kommuner og i kommuner med mange stemmesteder/valgkretser vil en begrensning i valgbarheten for listekandidater kunne medføre praktiske problemer med å skaffe nok personell til valggjennomføringen.

Etter rådmannens syn er reglene om forbud mot valgagitasjon i valglokalet tilstrekkelige for å forhindre at det skjer utilbørlig påvirkning av velgere eller oppstår interessekonflikter mellom valgfunksjonærer og velgere. Rådmannen legger til grunn at interessekonflikter kan unngås ved at kommunene ved valg til stemmestyrer og oppnevning av valgfunksjonærer sørger for nødvendig opplæring og bevisstgjøring. Dette kan inngå som en del av den opplæringen valgstyret gir medlemmer av stemmestyrer og valgfunksjonærer i forkant av valggjennomføringen.

Utskrift til: []